

פגישת עבודה. עבודות של שמי ואגסי

כלים שלונים

התערוכה המשותפת של יחיאל שמי ומאיר אגסי היא מחווה נוגעת ללב לידידות ששררה בין השניים

רות נוספות. רק או נוצרת מילה, נבנה משפט – שגם אותם אין להבין באופן ספרותי אלא מתוך ההיגיון הפנימי של שפת הפיסול.

אחרי שלושה עשורים של גיבוש שפה מופשטת, שמי מתחיל לדרבן. עדיין בזהירות. דרך הברות. נזהר מלהכר משפט שלם, משאיר את חיבור המשמעות לצופה, מתמסר לשני אנשים שמדובבים אותו, מניח להם לחבר עבורו את ההברות למשפטים: אדם ברוך ומאיר אגסי. לא במקרה במקביל לסדרת 'הב' רות' מתפרסמים שני הספרים החשובים עליו: 'פיסול חילוני' של אדם ברוך וספר השיחות עם מאיר אגסי. בתנועה שבין שתיקת הע' בורות לבין גיבוש שפה צורנית מצטרף שמי לבן דורו קופפרמן, ואפילו לרפי לביא הצ' עיר מהם, שיצירתם המוקדמת עומדת בסימן ההגנה עליה מפני פרשנות סיפורית. מאיר אגסי, לעומת כל אלה, היה איש מובהק של מילים. באישיותו וביצירתו. איש של פטפוט, קריאה, כתיבה. איש שמדבר הרבה וקורא הרבה (פרוזה, שירה, ספרים על אמנות), מת-פרנס ממילים (עריכה, כתיבה לעיתונים), וגם היצירתיות שלו באה כולה לידי ביטוי דרך מילים. אי אפשר להבין את 'מוזיאון מאיר אגסי' ללא הסיפור שמאחוריו, ללא הכתיבה שמלווה את האמנים הברזיים שלו, ללא חי' לופי המכתבים שהוא מביים בינו לבין סוזן ליפסקי, האמנית האחרונה שהספיק לברוא למוזיאון. גם העבודות המוקדמות, כמו אלה שמוצגות עכשיו בכברי, עמוסות טקסט. כש' כתב על אמנות, הכתיבה שלו שפעה, עלתה על גרותיה, סתתה לשבילים צדדיים. התערר כה בכברי היא מפגש במובן העמוק של המי' לה: מפגש בין שני יוצרים, שהוא מפגש בין שתי תפיסות עולם יצירתיות, מפגש שמבהיר שבכסיס היצירה (וניירות אכן מצליחים לגעת בכסיס היצירה) הדמיון רב על השוני.

יחיאל שמי/מאיר אגסי, 'מפגש'. כברי גלריה לאמנות ישראלית. אוצר: דרורה דקל ויניב שפירא

במושגים דידיקטיים לצורך המחשת ההבדל בין מודרניזם לפוסט מודרניזם: הפיסול המור' בוליטי של שמי, עובדתי ובעל נוכחות גברית, מול היצירה המתפזרת, מתלבטת, עורפת של אגסי. שתיקת העבודות של שמי, מול הסי' פוריות אצל אגסי. התחבר המינימליסטי של שמי, נביעת המילים השופעת בכסיס היצירה של אגסי.

במקום שבו יצירתו של שמי גדולה וכבדה, מזרקת לגובה ונראית למרוחק, האמנות של אגסי ארוזה בכמה קופסאות קטנות, אינטי' מית, סמויה מהעין. המרדום העיקרי שלו הוא נייר, הוא עובד עם חומרים שאולים (צילומים שמצא, חפצים שקנה בשווקים), ערך המ'קור ריות' אינו רלוונטי לגביו.

אבל למרבה הפלא, התערוכה עצמה נראית הרמונית לגמרי. רישומים והרפסים של שמי, רישומים וקולאז'ים של אגסי – הרבה פחות ניגודים מכפי שהיינו מצפים. לא רק הצבעו' ניות המונוכרומית, אלא גם תחושה קדחתנית של חיפוש. במקרה של פסל, ניירות הם אכן המרדום המגשש והבורק, שמאפשר תהייה ואינו תובע פסקנות. אפשר לדמיין את ההק' לה של פסל כמו שמי שיכול לשרבט קו, ועוד קו, וגם למחוק, בלי לקחת את מלוא האח' ריות שבהעמדת מסה של ברזל. בניירות שלו החיפושיים הם במחוזות הצורה. כשאלמנטים חוזרים על עצמם בקצב מסוים יש תחושה של ניסיון לחבר משפט, לגבש דיבור. במובן הזה נראית לי עקרונית להבנת עבודתו סדרת 'ההברות' שעליה התחיל לעבוד באמצע שנות ה'80 – סדרת פסלי חוץ גדולים ופסלי פנים קטנים שבמובן מסוים היתה שיא עבודתו וגי' בוש שפתו הפיסולית. הברות גינוסר, הברות תפן, הברות עץ וברזל, הברות ירושלים (בש' כונת ניות) – 30 שנה אחרי שהתחיל לעבוד בברזל חשוף וחלוד, נדרש שמי למונח לשוני כדי לנסח את שפת הפיסול המופשטת שלו.

הוא מתייחס לחלקי הפיסול כאל הברות שמ' רכיבות משפט פיסולי באמצעות חומר, גובה, כיוון, איוון, משקל, עוצמה. ההברה צוברת משמעות רק בחיבור עם איברים נוספים, הב'

כאורה מפגש בין ניגודים: יחיאל שמי ומאיר אגסי. התערוכה היפה והאלגית בגלריה בקיבוץ כברי, תערוכה שבאה מאהבה, מפגישה ניירות של שמי (ופסל ברזל אחר) עם ניירות של אגסי. ניגודים מהרבה מאוד בחינות: שמי הלך לעו' למו ב'2003 בגיל 81, שבע כבוד והכרה, חתן פרס ישראל, אבי הפיסול המודרניסטי היש' ראלי. אגסי נהרג ב'1998 בגיל 51 בתאונת דרכים, עם אשתו וילדו הקטן, בדרך מברי' סטול ללונדון. מוכר ומוערך ככותב על אמ' נות וכסופר ('הגבעות השחורות של דקוטה'), אך פחות מוכר כאמן יוצר. שלוש שנים לפני מותו הוצג לראשונה, בתערוכה קבוצתית שאצרה מיכל היימן בגלריה גורדון ('לא כאן ולא שם'), חלק ממה שבדיעבד התברר כשיא יצירתו, המצאה מבריקה ונפלאה שעליה עבד מאז 1993 – 'מוזיאון מאיר אגסי'. בגלריה גורדון הציג אגסי את מו' קרמר (1920-1993), דמות בדויה של אמן שהוא ברא לה ביוגרפיה, יצירה אמנותית, אלמנה ועיבון. רק אחרי מותו הוצגה בגלריה של אוניברסיטת תל אביב תערוכה שחשפה את עבודתו (אוצר: יניב שפירא). התערוכה היתה בבחינת הפת' עה גם לידידיו הקרובים: לצד מכלול יצירה מוקדם שעיקרו דיוקנאות עצמיים, הוצג גופי העבודות של שלושת האמנים שהרכיבו את מוזיאון מאיר אגסי: מו' קרמר, דוד שטראוס וסוזן ליפסקי. אחרי מותו התפרסם ספרו 'שיחות עם יחיאל שמי', שחשף קשר עמוק ומתמשך בין השניים – שמי המבוגר, חבר קיבוץ מאז נעוריו, בן מובהק לדור המייסדים, ואגסי הצעיר ממנו בדור, יליד קיבוץ שחי ב'20 השנים האחרונות לחייו באנגליה. כך שהתערוכה המשותפת בכברי נדמית כמו צעד מתבקש, חיבור שממשך את הידידות בין השניים. ויותר מכך: מחווה עמוקה ונוגעת ללב. כי הרי בתערוכה הם מוצגים זה לצד זה, כשני יוצרים. אגסי לא עוד בעמדת הכותב על, המפרש את, המתבונן ב, אלא כיוצר בפני עצמו.

שמי ואגסי. כמעט אפשר לחשוב עליהם